

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติดตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550¹

สืบทอดจากเอกสารชัย โชตินกุล²

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติดตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี หลักการและความหมายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติด ศึกษาถึงกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติด ทั้งของไทยและต่างประเทศ ศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติด และศึกษาถึงแนวทางและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติด โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ประเทศไทยประสบกับปัญหายาเสพติดทั้งการเป็นพื้นที่ผลิต พื้นที่การค้ำ พื้นที่แพร่ระบาด และเป็นทางผ่านของยาเสพติด เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและลักลอบค้ายาเสพติดที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก เนื่องมาจากความมั่นคง และความขัดแย้งทางการเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ จากสภาพภูมิศาสตร์สามเหลี่ยมทองคำมีแม่น้ำโขงซึ่งเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไหลผ่าน ทำให้เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งหลักในอนุภูมิภาคที่ถูกใช้เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดจากสามเหลี่ยมทองคำและกิจกรรมที่ผิดกฎหมายประเภทอื่น ถือเป็นภัยคุกคามต่อประชาชนและสังคมของประเทศในอนุภูมิภาคและนานาประเทศเป็นอย่างยิ่ง

ในปี 2563 ปัญหายาเสพติดถือเป็นมาตรการเร่งด่วนที่รัฐบาลให้ความสำคัญ โดยมีการออกมาตรการต่างๆ รวมทั้งสิ้น 5 มาตรการ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้แก่ มาตรการป้องกันยาเสพติด ดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในบุคคล ชุมชนและสังคม รวมถึงดำเนินการป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง มาตรการปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมาย เน้นการดำเนินการสกัดกั้นเคมีภัณฑ์สารตั้งต้นยาเสพติด การปราบปรามสลายโครงสร้างเครือข่ายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ มาตรการบำบัดรักษายาเสพติด ให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาเฝ้าระวังผู้ติดยาเสพติดอย่างครบวงจร มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ เน้นการผลักดันความร่วมมือ 6 ประเทศลุ่มน้ำโขงในการกวาดล้างแหล่งผลิตยาเสพติดตาม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติดตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี ประธานและกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์สุเมธ จานประดับ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แนวชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ และมาตรการบริหารจัดการอย่างบูรณาการให้มีความสำคัญกับการ บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค³

ในส่วนของมาตรการปราบปรามและการบังคับใช้กฎหมายพบว่าในรอบปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีการดำเนินคดีกับผู้ต้องหาเสพติดกว่า 350,000 คดี ยึดของกลางยาบ้ากว่า 512 ล้านเม็ด ยาไอซ์เกือบ 15 ตัน เฮโรอีนกว่า 800 กิโลกรัม โคเคน 25 กิโลกรัม เคตามีน 720 กิโลกรัม กัญชากว่า 13,000 กิโลกรัม และขยายผลยึดทรัพย์ของเครือข่ายยาเสพติดอีกกว่า 3,000 ล้านบาท รวมมูลค่ายาเสพติดทั้งสิ้นกว่า 60,000 ล้านบาท ทั้งนี้ เนื่องจากการมอบนโยบายให้ตำรวจและหน่วยงานด้านความมั่นคงร่วมมือกันปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งการสกัดตามแนวชายแดน และการแพร่ระบาดในชุมชน⁴

ด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี ประกอบกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่มีลักษณะจัดตั้งเป็นองค์กร มีลักษณะพิเศษและมีความซับซ้อน แตกต่างจากการกระทำความผิดอาญาทั่วไป และนำเทคโนโลยีและวิธีการทางเทคนิคสมัยใหม่มาใช้เป็น เครื่องมือในการกระทำความผิด ให้ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานมาเอาผิดต่อผู้ร้ายใหญ่ได้ ดังนั้น เพื่อให้ทันต่อการกระทำความผิดกฎหมายของอาชญากรรมยาเสพติด เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องมีการนำ มาตรการหรือวิธีการสืบสวนสอบสวนใหม่ๆ เข้ามาใช้ ตลอดจนมีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินคดีให้มี ความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ จึงมีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิด พ.ศ. 2550 ขึ้นบังคับใช้ โดยกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวน สอบสวน และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับวิธีพิจารณา ในศาลชั้นต้น การอุทธรณ์ฎีกา และอายุความ ในคดียาเสพติดเอาไว้เป็นการเฉพาะ⁵ โดยในส่วนของ การสืบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานในการดำเนินคดี มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ สามารถนำวิธีการปฏิบัติการอำพราง (Undercover Operation) มาใช้ เช่น การแทรกซึมหรือฝังตัวเข้าไปใน ขบวนการหรือในองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน การล่อซื้อยาเสพติดทั้งใน ลักษณะเป็นครั้งคราว และการล่อซื้อที่ดำเนินการเสร็จสิ้นในคราวเดียว⁶ โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

³สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, (พฤษภาคม, 29), **นายกรัฐมนตรี เตรียมเปิด ปฏิบัติการฯ ต่อต้านยาเสพติด ตามนโยบายเน้นป้องกันเยาวชน ตัดวงจรนักค้า มุ่งสร้างพื้นที่ปลอดภัย**, [Online], available URL: <https://gnews.apps.go.th/news?news=51799>. 2563.

⁴อนุชิต ไกรวิจิตร, (พฤษภาคม, 29), **ปส. สรุปผลการจับยาเสพติดปี 62 มูลค่ากว่า 6 หมื่นล้าน ยึดยาบ้ากว่า 512 ล้านเม็ด**, [Online], available URL: <http://thestandard.co/annual-drug-arrests-2019/2563>.

⁵ ธีรยุทธ ทองศรีนุช, “หลักกฎหมายในการพิจารณาความผิด กรณีจำเลยให้การรับสารภาพของไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2561), หน้า 32.

⁶ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิด พ.ศ. ..., วันที่มีมติ 19 มิถุนายน 2550.

⁷ กฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555, ข้อ 3.

ไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การกระทำและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการอำพรางของเจ้าพนักงาน ให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้⁸ ส่งผลทำให้ในปัจจุบันวิธีการใช้สายลับล่อซื้อยาเสพติดกลายมาเป็นวิธีปฏิบัติของเจ้าพนักงานตำรวจระดับสถานีตำรวจในการปราบปรามผู้จำหน่ายยาเสพติดรายย่อย จากนั้นจะขยายผลการจับกุมไปสู่ผู้จำหน่ายในระดับที่เหนือขึ้นไป⁹ เช่น กรณีการเข้าล่อซื้อยาเสพติดจำนวน 7,000 เม็ด ในราคา 210,000 บาท โดยให้เจ้าหน้าที่ปลอมตัวมารับยาเสพติดที่ลานจอดรถตรงข้ามกับบ่อนคาสีโนชื่อดัง ภายในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก¹⁰ เป็นต้น

การปฏิบัติการอำพรางตามมาตรา 7 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ว่าในการนี้จำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานผู้ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี มีอำนาจปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความคิดเกี่ยวกับยาเสพติด บทบัญญัติมาตรา 7 วรรคแรกดังกล่าว จึงเป็นที่มาในการตรากฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ขึ้นบังคับใช้ โดยข้อ 7 แห่งกฎกระทรวงฯ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตให้นำปฏิบัติการอำพรางมาใช้เมื่อปรากฏว่า เป็นการสืบสวนความคิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว ประกอบกับต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จากการปฏิบัติการอำพราง และเป็นกรณีจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) เพื่อสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดดังกล่าวตามสมควร (2) การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยวิธีอื่นกระทำได้ยากหรืออาจเกิดภัยอันตรายหรือความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ หรือ (3) เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่อยู่เบื้องหลัง

ปัญหาคือ บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการให้นำหนักกับผลสัมฤทธิ์ของการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเป็นหลัก แต่ไม่ได้บัญญัติให้นำความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวผู้ปฏิบัติงานมาชั่งน้ำหนักในการอนุญาตด้วยแต่ประการใด ทั้งที่การปฏิบัติการ อำพรางที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการแทรกซึมหรือฝังตัวเข้าไปในขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมก็ดี การล่อซื้อยาเสพติดก็ดี ไม่ว่าจะเป็นการล่อซื้อเป็นครั้งคราวชั่ว

⁸ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550, มาตรา 7 วรรคท้าย.

⁹ บันดล สุยะเพียง, “การพัฒนาองค์ความรู้ของพนักงานสืบสวนในการใช้สายลับสำหรับคดียาเสพติด : ภายใต้งานโครงการพัฒนาสุขภาพและการยกระดับคุณภาพชีวิตข้าราชการตำรวจ ตามแนวคิดองค์กรสุขภาพ,” วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 5, 2 (กันยายน-ธันวาคม 2562) : 78.

¹⁰ หนังสือพิมพ์ข่าวสด, ฉบับ 2 หนุมชนยาบ้า สารภาพติดพันจนหมดตัว ผันชีวิตเด็กส่งยารับค่าจ้างหลานหมื่นบาท, [Online], available URL: https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_556457. 2563 (พฤษภาคม,30).

ระยะเวลาหนึ่ง หรือการล่อซื้อโดยดำเนินการให้เสร็จในคราวเดียวก็ดี ก็ล้วนแต่ส่งผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเสี่ยงทั้งสิ้น ทำให้ในขณะที่ปฏิบัติการอำพราง มีเจ้าหน้าที่ตำรวจและสายลับที่เป็นพลเรือนและเข้าร่วมในการปฏิบัติการอำพรางได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิต เป็นจำนวนมาก

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การให้ได้ว่าซึ่งพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือเพื่อสืบสวนหาตัวบุคคลที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำความผิด แม้จะเป็นเรื่องสำคัญ แต่ความเสี่ยงของผู้ปฏิบัติงานก็เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน นอกจากนี้ การปฏิบัติงานอำพรางของเจ้าหน้าที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดให้หลักเกณฑ์หนึ่งของการอนุญาตให้นำปฏิบัติการอำพรางมาใช้ คือการคำนึงถึงความเสี่ยงใดๆที่จะเกิดขึ้น ทั้งความเสี่ยงของบุคคลที่อาจได้รับบาดเจ็บ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่อการเงินหรือธุรกิจ ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือภัยอันตรายอื่นๆต่อบุคคล ความเสี่ยงต่อความรับผิดชอบของรัฐ หรือการสูญเสียอื่นๆ ที่รัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับหรือเอกสิทธิ์ที่กฎหมายรับรองไว้ ความเสี่ยงที่บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปฏิบัติการอำพราง หรืออาจมีส่วนร่วมในการกระทำที่ผิดกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้นำวิธีการปฏิบัติการอำพรางมาใช้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน การขออนุญาตใช้การปฏิบัติการอำพรางกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร มาตรา 7 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 ได้กล่าวถึงการขออนุญาตใช้ปฏิบัติการอำพรางในกรณีเร่งด่วนไว้ว่า ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดไปก่อนแล้วรายงานผู้มีอำนาจอนุญาตตามวรรคหนึ่งโดยเร็ว จากบทบัญญัติข้างต้น เป็นที่มาของ ข้อ 15 แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ซึ่งกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควรไว้ว่า ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจปฏิบัติการอำพรางไปก่อน โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตแล้วรายงานโดยระบุความจำเป็นเร่งด่วนและเหตุอันสมควรต่อผู้มีอำนาจอนุญาตโดยเร็ว ทั้งนี้ต้องไม่เกินสามวันนับแต่วันที่เริ่มปฏิบัติการอำพราง

ปัญหาคือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรม พ.ศ. 2550 ก็ได้ หรือกฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ก็ได้ ต่างก็มิได้ให้ความหมายของความจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควรที่สามารถปฏิบัติการอำพรางไปก่อนได้รับอนุญาตนั้นมีขอบเขตอย่างไร การไม่มีขอบเขตที่ชัดเจนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ที่จะนำเอาเหตุจำเป็นเร่งด่วนมาใช้ โดยทำให้เจ้าหน้าที่อ้างเหตุดังกล่าวเพื่อปฏิบัติงานไปก่อนได้ แล้วจึงค่อยมาทำหนังสือขออนุญาตในภายหลัง ซึ่งบางกรณีก็มิได้มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนแท้จริง แต่เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปได้ง่ายและสะดวกขึ้นไม่ต้องทำหนังสือขออนุญาตล่วงหน้าซึ่งต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นหลายฝ่าย จึงอาจถือได้ว่า เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และเปิดช่องให้ผู้กระทำความผิดยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ เพื่อให้พ้นผิด ทำให้ไม่เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมาย

ปัญหาเกี่ยวกับความไม่ชัดเจนในการนำกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควรนี้มาใช้ จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เจ้าพนักงานการปฏิบัติงานโดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย เนื่องจากการนำกรณีจำเป็นเร่งด่วนมาใช้อาจจะทำให้ไม่มีกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมของการนำปฏิบัติการอำนาจมาใช้ รวมถึงไม่ได้มีการปฏิบัติตามกระบวนการให้ได้มาซึ่งการอนุญาตให้มีการปฏิบัติการอำนาจนั้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรนำหลักการการจับโดยไม่ต้องมีหมายจับกรณีความจำเป็นเร่งด่วนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายของการปฏิบัติการอำนาจกรณีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า ควรหมายถึง กรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่า พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดจะทำให้การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องด้วยเหตุที่ว่า อาจเกิดข่าวรั่วไหล ผู้ต้องหาหลอกล่อเจ้าหน้าที่ให้ไขว้เขวโดยการย้ายวันส่งของ ย้ายจุดส่งของ รวมถึงกรณีที่เห็นว่าการปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของเจ้าหน้าที่หรือของรัฐจะตกอยู่ในอันตรายร้ายแรง หรือมีความจำเป็นต้องปกป้องชีวิตหรือป้องกันการบาดเจ็บสาหัส หรือกรณีที่เห็นว่าจะพลาดโอกาสในการได้พยานหลักฐานในการสืบสวนที่สำคัญ โดยการปฏิบัติงานดังกล่าวต้องได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาในระดับต้น และต้องส่งรายงานการปฏิบัติการดังกล่าวไปยังคณะกรรมการตรวจสอบการใช้อำนาจปฏิบัติการอำนาจตามเวลาที่กฎหมายกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรโดยเร็ว ตามมาตรการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจปฏิบัติการอำนาจ ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาในหัวข้อถัดไป

สำหรับมาตรการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจการปฏิบัติการอำนาจ มาตรา 7 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 กำหนดเกี่ยวกับการอนุญาตและการอำนาจรวมทั้งการดำเนินการในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ยังกำหนดให้กฎกระทรวงดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจด้วย บทบัญญัติข้างต้นจึงเป็นที่มาของข้อ 16 แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำนาจเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 กำหนดให้ผู้บัญชาการแห่งชาติหรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแต่งตั้งนายทะเบียน เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้ จัดทำระบบข้อมูลเกี่ยวกับการขออนุญาต การอนุญาต และการรายงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและจัดเก็บเอกสารและหลักฐานการขออนุญาต การอนุญาตและการรายงานตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดทำรายงานผลการดำเนินการประจำปี เสนอต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด แล้วแต่กรณี โดยให้รายงานข้อเท็จจริง ปัญหา อุปสรรค ปริมาณ และผลสำเร็จของการดำเนินการด้วยก็ตาม

ปัญหาคือ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติข้างต้นแล้ว เห็นได้ว่า การดำเนินการของนายทะเบียนตามข้อ 16 แห่ง กฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำนาจเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ดังกล่าวยังมิใช่กระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจในการปฏิบัติการอำนาจแต่ประการใด ดังนั้นจึงเห็นว่า ตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยยังขาดกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการ

ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอำพรางที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพรางกรณีจำเป็นและเร่งด่วน ซึ่งมีได้ผ่านกระบวนการขออนุญาตให้นำปฏิบัติการอำพรางมาใช้โดยปกติทั่วไป

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ประเทศไทยมีกระบวนการขออนุญาตในการนำปฏิบัติการอำพรางมาใช้ค่อนข้างรัดกุมอยู่แล้ว แต่กลับมิได้มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพรางที่มีได้ผ่านกระบวนการขออนุญาตในการนำปฏิบัติการอำพรางมาใช้ โดยเฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า เพื่อให้การควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจปฏิบัติการอำพรางมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการจัดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพราง โดยเฉพาะการปฏิบัติการอำพรางกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร โดยนำบทบัญญัติของกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกาไปใช้เป็นแนวทาง ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบการใช้อำนาจปฏิบัติการอำพรางมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพรางในคดียาเสพติดตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2550 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติการอำพราง

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ข้อ 7 บรรคแรก โดยเพิ่มเติมวรรคสองโดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ข้อ 7 ผู้มีอำนาจอนุญาตจะพิจารณาอนุญาตปฏิบัติการอำพรางได้ เมื่อปรากฏว่าเป็นการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานะผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าว ประกอบกับต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจากการปฏิบัติการอำพราง และเป็นกรณีจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายสำคัญหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากมีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดดังกล่าวตามสมควร

(2) การสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยวิธีอื่นกระทำได้ยากหรืออาจเกิดภัยอันตรายหรือความเสียหายในการปฏิบัติหน้าที่ หรือ

(3) เพื่อประโยชน์ในการขยายผลการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่อยู่เบื้องหลัง

การพิจารณาอนุญาต ตามวรรคแรก ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงใดๆ ที่ของบุคคลที่อาจได้รับบาดเจ็บ ความเสียหายต่อทรัพย์สิน ความเสียหายต่อการเงินหรือธุรกิจ ความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือภัยอันตรายอื่นๆ ต่อบุคคล ความเสี่ยงต่อความลับของรัฐ หรือการสูญเสียอื่นๆ ที่รัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ความเสี่ยงต่อการ

ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว การรักษาความลับหรือเอกสิทธิ์ที่กฎหมายรับรองไว้ ความเสี่ยงที่บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานปฏิบัติการอำพราง หรืออาจมีส่วนร่วมในการกระทำที่ผิดกฎหมาย

ทั้งนี้การเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้นำวิธีการปฏิบัติการอำพรางมาใช้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตใช้การปฏิบัติการอำพรางกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร

ผู้ศึกษาเสนอให้มีการแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ข้อ 15 วรคแรก โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ข้อ 15 ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร เช่น น่าเชื่อว่าพฤติกรรมของผู้กระทำ ความผิดจะทำให้การปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องด้วยเหตุที่ว่า อาจเกิดข่าวรั่วไหล ผู้ต้องหาหลอกล่อเจ้าหน้าที่ให้ไขว้เขว โดยการย้ายวันส่งของ ย้ายจุดส่งของ หรือเห็นว่ามีมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของเจ้าหน้าที่หรือของรัฐจะตกอยู่ในอันตรายร้ายแรง หรือมีความจำเป็นต้องปกป้องชีวิตหรือป้องกันการบาดเจ็บสาหัส หรือกรณีที่จะเห็นว่าจะพลาดโอกาสในการได้พยานหลักฐานในการสืบสวนที่สำคัญ ให้เจ้าพนักงานแจ้งทางวาจาต่อผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจอนุมัติ โดยหลังจากปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วให้รายงานโดยระบุความจำเป็นเร่งด่วนและเหตุอันสมควรต่อผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจอนุมัติโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามวันนับแต่วันที่เริ่มปฏิบัติการอำพราง

3) ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจการปฏิบัติการอำพราง

ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม กฎกระทรวงว่าด้วยการปฏิบัติการอำพรางเพื่อการสืบสวนความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2555 ข้อ 16 โดยเพิ่มเติมวรรคสอง โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

ให้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งเป็นคณะทำงานควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพราง ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือในสังกัดหน่วยงานอื่นซึ่งใช้อำนาจอนุญาตปฏิบัติการอำพราง เป็นคณะทำงานควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพราง โดยมีหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบความเหมาะสมในการนำปฏิบัติการอำพรางมาใช้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร

ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้มีคณะทำงานทำหน้าที่แทนนายทะเบียน เพื่อไม่ให้อำนาจการตัดสินใจผูกขาดอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวและการตัดสินใจดังกล่าวเป็นไปด้วยความรอบคอบมากกว่าการตัดสินใจของนายทะเบียนคนเดียว โดยให้คณะทำงานดังกล่าวทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติการอำพรางโดยเฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันสมควร ซึ่งมีได้ผ่านกระบวนการขออนุญาตนำปฏิบัติการอำพรางมาใช้ เพื่อให้การตรวจสอบการใช้อำนาจปฏิบัติการอำพรางมีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- จิตติ ดิงศภัทย์. **หลักวิชาชีพนักกฎหมาย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.
- พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์. **ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วันใหม่, 2537.
- พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์. **สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- อรรถพล ลิขิตจิตตะ และคณะ. **เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.
- คมสัน สุขมาก. “หลักนิติธรรมกับการอำนวยความสะดวกทางอาญาของพนักงานสอบสวน.” **วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย 8**. 1(มกราคม-เมษายน 2559), : 361-362.
- จรัญ โฆษณานันท์. “บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ของอุดมการณ์ "หลักนิติธรรม" (Historic-Societal Context of the Rule of Law Ideology)”, (ธันวาคม 2529-มีนาคม 2530), : 81-110.
- บันดล สุขะเพียง. “การพัฒนาองค์ความรู้ของพนักงานสืบสวนในการใช้สายลับสำหรับคดียาเสพติด : ภายใต้อโครงการพัฒนาสุขภาพและการยกระดับคุณภาพชีวิตข้าราชการตำรวจ ตามแนวคิดองค์กรสุภาพะ.” **วารสารวิชาการอาชญวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 5**. 2 (กันยายน-ธันวาคม 2562) : 78.
- ัชชญาภา พันธุมจินดา. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กระหว่างการสอบสวน ศีษากรณีเด็กเป็นผู้ต้องหา.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม**, 2553.
- ธัญญพร ทองศรีนุช. “หลักกฎหมายในการพิจารณาคดียาเสพติด กรณีจำเลยให้การรับสารภาพของไทย.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**, 2561.
- ภานุรุจ สุวรรณรัตน์. “การตรวจสอบและถ่วงดุลการแสวงหาพยานหลักฐาน : ศีษากรณีการปฏิบัติการอำพรางของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 2557.
- ศศิวิมล เสมอใจ. “การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการออกหมายจับโดยศาล.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 2552.
- หาญณรงค์ เรืองรักษ์. “ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการอำพรางตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. 2550.” **วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม**, 2562.